

Prokop Chocholoušek

Prokop Chocholoušek

* 18. února 1819 Sedlec

† 5. července 1864 Nadějkov

**„S českého nebe jedna hvězda spadla,
Prokop, jenž válčil v našem boji svatém,
skles do hrobu, v němž mnohá růže svadla“**

(Ervín Špindler v básni *Pátého července*, vydané v roce 1864)

Život Prokopa Chocholouška by mohl být inspirací pro filmový příběh: narodil se jako chlapec v chudé chaloupce, navíc se zdravotním handicapem – špatným zrakem, brzy ztratil otce. Přesto zvládal studia v Praze (gymnázium i ranhojičství), vydal se na cesty (Itálie, pravděpodobně i část Balkánu). Po návratu do Prahy na začátku 40. let sebevědomě a úspěšně pronikl do českého literárního světa v okruhu Josefa Kajetána Tyla. Chocholoušek psal poutavě, vybíral si atraktivní témata z českých i jihoslovanských dějin. Napsal desítky románů i povídek. Věděl, jak zvyšovat čtenářovo napětí, jaké literární prostředky využít k popisu dramatických dějů. Vdechl svým postavám život, uměl napsat konvenční humoristické příběhy, dokázal vylíčit krajinu i krásy měst. I když nebyl vždy originální, čtenáře přesvědčoval. Začalo se o něm mluvit dokonce jako o „českém Walterovi Scottovi“. Mezi jeho nejznámější díla patřili *Templáři v Čechách*, *Jan Pancrť*, do svého rodného regionu umístil povídku *Simon z Vrchotic*, napsal první českou humoresku *Pane Pešku, víš co nového?*, o historické prameny se opíral, když psal *Hrad*. Od počátku literární dráhy psal povídky z minulosti i ze současných bojů Jihoslovánů proti Turkům, v závěru svého života je pak doplnil a vydal tak dvousvazkový *Jih*.

Revoluční léta 1848 a 1849 mu nabídla možnost ovlivňovat veřejné mínění jako řečníka na táborech lidu, jako autorovi plamenných letáků (například *Vigilate! Vigilate!*), ale především jako redaktoru.

Zlom 40. a 50. let znamenal pro tehdy teprve třicetiletého Chocholouška vrchol i zmar – v profesionálním životě i v rodině. Zaznamenával jako redaktor velmi čteného *Pražského večerního listu* a oblíbený romanopisec dosud mimořádný ohlas. Brzy – po porážce svatodušních bouří (červen 1848) a následném stíhání radikálních demokratů (po odhalení májového spiknutí v květnu 1849) – byl ale jako redaktor „hanopisného plátku“, jak úřady *Pražský večerní list* označovaly, vyšetřován a dokonce vězněn. Navíc jej stihla rodinná tragédie – zemřela mu manželka i dvě děti.

Po návratu z vězení Chocholoušek jen stěží hledal možnosti literárního uplatnění, protože nástup nových politických poměrů výrazně omezil vydávání novin i dalších periodik. Musel hledat nové cesty, jak zajistit živobytí pro sebe a svého malého syna Otokara. Prokop Chocholoušek tehdy odjel do Haliče, kde měl

pomáhat na statku svého bratra Tomáše, který zde byl učitelem. Brzy se ovšem ukázalo, že statek neprosperuje, a Chocholoušek stál opět na životní křižovatce.

Když se chtěl vrátit zpět do Prahy, kde získával koncem 50. let literární život nové impulsy, nebylo mu to povoleno. Úředně mu bylo přikázáno jako místo pobytu jeho rodiště, tedy Sedlec. Nesměl odsud ale nikam bez svolení úřadů, a tak léta bez pravidelného finančního příjmu pro něj znamenala vysilující boj o přežití. Sám si posteskl, že „internování bez jakékoliv podpory tužší pro člověka nemajetného než žalář, kde o výživu denní jest postaráno“.

Chocholoušek ze Sedlce dokázal navázat přátelské kontakty s místními obyvateli, včetně farářů, a to jak v Jistebnici, Chýškách, tak zejména v Nadějkově, kde mu byl hostitelem Antonín Čechoslav Fikar.

Chocholoušek se mohl na počátku 60. let v době uvolnění politických poměrů v zemi vrátit do Prahy a našel tam znovu možnosti uplatnění v literárním životě. Byli to zejména redaktori *Hlasu*, mezi nimi i Jan Neruda, kteří mu nabídli novou profesní perspektivu. Ovšem tehdy jej zradilo zdraví. Sotva pětáctiřetiletému už churavějícímu spisovateli poskytl právě Antonín Čechoslav Fikar útočiště na zdejší faře. Naděje, s níž Chocholoušek do Nadějkova přijížděl, se ale nenaplnily. Díky pohostinnosti faráře Fikara i péči jeho hospodyně se Chocholouškoví ulevilo, ale jen nakrátko. Fikar tehdy informoval Jana Nerudu, a ten do Nadějkova přivezl Chocholouškova syna Otokara – aby se s otcem rozloučil. Prokop Chocholoušek zemřel 5. července 1864 a byl pohřben na zdejším hřbitově. Jeho pomník byl slavnostně odhalen v roce 1879.

Doc. PhDr. Magdalena Pokorná, CSc.

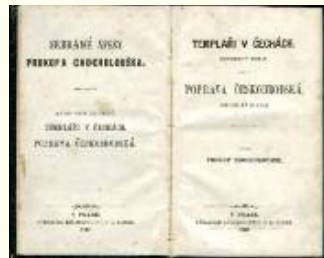
Obálka prvního vydání Chocholouškovy knihy *Kocourkov aneb Pamětnosti převětického města Kocourkova a obyvatelů jeho, která vyšla nákladem Jaroslava Pospíšila v Praze roku 1847 (Národní muzeum)*

Povolení C. k. okresního hejtmanství v Sedlčanech z 22. srpna 1879 uspořádat slavnost u příležitosti odhalení pomníku P. Chocholouška v Nadějkově (Literární archiv PNP)

Chocholouškův rukopis nedokončené povídky *Dcera Vřšovcova, která vznikala v době jeho pobytu v Haliči* (Literární archiv PNP)

Chocholouškův román *Templáři v Čechách* (Národní muzeum)

Výzva ke sbírce na postavení pomníku na hrobě P. Chocholouška, vydaná Komitétem pro postavení pomníku Chocholouškova v Nadějkově (Literární archiv PNP)